

Vlaams
Parlement

ingediend op **569** (2015-2016) – Nr. 1
10 november 2015 (2015-2016)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Lode Ceyssens

over de actuele aandachtspunten
in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen
en de Programmatische Aanpak Stikstof

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn:

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Tinne Rombouts, Valerie Tældeman;
Gweny De Vroe, Lydia Peeters;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Plaatsvervangers:

Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Grete Remen, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Katrien Partyka;
Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;
Ingrid Lieten, Els Robeyns;
Johan Danen.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting van het ANB.....	4
II.	Tussenkomst van minister Joke Schauvliege.....	7
III.	Vragen en opmerkingen van de leden	7
	1. Tussenkomst van Hermes Sanctorum-Vandevoorde.....	7
	2. Tussenkomst van Lode Ceyskens	8
	3. Tussenkomst van Wilfried Vandaele	9
	4. Tussenkomst van Lydia Peeters	10
	5. Tussenkomst van Stefaan Sintobin.....	10
	6. Tussenkomst van Bart Caron.....	11
	7. Tussenkomst van Tinne Rombouts	11
IV.	Antwoorden.....	12
	1. Antwoorden van de administratie	12
	1.1. Zoekzones	12
	1.2. PAS.....	14
	1.3. Flankerend beleid.....	15
	2. Antwoorden van de minister	16
V.	Bijkomende vragen en opmerkingen van de leden – discussie	17
	Gebruikte afkortingen	20
	Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn hield op 13 oktober 2015 een gedachtewisseling over de actuele aandachtspunten in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen en de Programmatische Aanpak Stikstof met Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, en vertegenwoordigers van de administratie: Marleen Evenepoel, administrateur-generaal ANB, Jos Rutten, algemeen directeur ANB, Ward Verhaeghe, directeur Strategie en Innovatie ANB, Toon Denys, gedelegeerd bestuurder VLM.

De getoonde presentatie van het ANB is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

I. Inleidende uiteenzetting van het ANB

Europees beschermde natuur

Marleen Evenepoel, administrateur-generaal ANB, stelt dat het discussiethema reeds dateert van de vorige eeuw. Alles gaat terug op de Vogelrichtlijn die in 1979 is goedgekeurd en de Habitatrichtlijn die in 1992 werd goedgekeurd. Het gaat om de bescherming van 47 habitats en 109 soorten in speciale beschermingszones die men kenmerkt als SBZ. Er zijn 38 habitat- en 24 vogelrichtlijngebieden die samen het Natura 2000-netwerk vormen.

Afgelegde traject

In 2007 gingen een Vlaamse overleggroep en een projectgroep van start. De overleggroep bestond uit alle actoren van het middenveld en de projectgroep uit de administraties. In 2010 zijn voor heel Vlaanderen de gewestelijke doelstellingen vastgelegd. Daarna zijn participatieve projecten opgezet tussen 2010 en 2014. Per SBZ zijn lokale doelen vastgelegd via het BOLOV, het Bovenlokaal Overleg, samengesteld uit vertegenwoordigers van de doelgroepen uit het bewuste gebied en via BOLOV+ ('BOLOVplus'), een uitbreiding van het BOLOV met een deel van de administraties in het bewuste gebied. Er is met iets meer dan 2000 mensen gepraat over de lokale doelen en dat nam ongeveer vier jaar in beslag. Het heeft geleid tot heel wat concrete projecten. Op Europees niveau is men erin geslaagd heel wat middelen binnen te rijden en is er een award toegekend voor de samenwerking en het participatieve proces. Voor het integratedprojectconcept is 6 miljoen euro binnengehaald.

IHD-PAS-beslissing van 23 april 2014

Een mijlpaal was de IHD-PAS-beslissing van 23 april 2014. Het Natuurdecreet is toen gewijzigd. De wijziging omvat bepalingen inzake het natuurbeheerplan, implementatie van IHD's, het Natura 2000-programma, de managementplannen en het principe dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. Het behelsde een eerste vereenvoudiging en een vernieuwende transparantie in het decreet. In 2016 is een volgende stap gepland.

Er was een nota aan de Vlaamse Regering over de instandhoudingsdoelstellingen met 21 besispunten. Er zijn 36 aanwijzingsbesluiten goedgekeurd, met natuurdoelen per gebied. De taakstelling 2020 werd opgenomen en er is een nota over het implementatiepad. Er waren de inspanningen van de administraties, de ontwerp-omzendbrief Passende Beoordeling met daarin het beoordelingskader voor die passende beoordeling en het traject. Er waren tevens een heleboel mededelingen over PAS: over de impactanalyse, de inventaris van de emissiereductie, de aanpak van de DPAS, de oprichting van het regiebureau, de taken van de administraties, het herstructureringsprogramma en een budgettair schema.

Inzake de taakstelling en opdracht stelt de spreekster vast dat in 2008 slechts drie habitats in goede staat waren. In 2020 wil men zestien habitats in goede of verbeterde staat hebben. Hetzelfde scenario geldt voor de soorten: zestien soorten waren in goede staat in 2008, of een derde van het beoogde doel. In 2050 hoopt men een volledige realisatie van de gunstige staat van instandhouding voor Europees beschermde soorten en habitats rond te krijgen.

Begrippenkader

Actieve implementatie

Welk begrippenkader speelt er inzake actieve implementatie? Er is het Vlaamse Natura 2000-programma met de doelen 2020 en de prioritaire inspanningen. Per SBZ is er een managementplan. Het omvat de realisaties van de doelen en alle acties inzake beheer, de milieudrukken en een richtkaart. Dat alles kan of dient vertaald (te) worden in een beheerplan op het terrein met allocatie van doelen, maatregelen en planning en/of in een actieplan milieudruk, met locaties, maatregelen en planning.

Fasering managementplannen

Wat de fasering betreft, wil men midden 2016 graag de managementplannen 1.1 goedgekeurd zien. Ze bevatten evidenties: 67 percent van de doelen in SBZ berusten bij de sterkste schouders, die de zwaarste lasten dragen. In 2017 zou men dan met alle vrijwilligers tot de managementplannen 1.2 kunnen komen. Wat het managementplan 1.3 betreft, moet eind 2019 een evaluatiemoment ingebouwd worden.

Zoekzone

Het begrip 'zoekzone' houdt de afbakening in van dat deel van de beschermingszone waarin doelen kunnen worden gerealiseerd. Dat gebeurt binnen het hoogste natuurlijk potentieel en wordt gecorrigeerd volgens de sociaal-economische impact. Het begrip is ingevoerd om de middelen te focussen en om de passende beoordeling te kunnen afstemmen op de concrete realisatie van de IHD. De grootte van de zoekzone wordt bepaald door het openstaand saldo. Hoe meer doelen er gerealiseerd worden, hoe kleiner de zoekzone wordt. De afname van de zoekzone is derhalve de motor van de invulling van de taakstelling.

VITO en INBO hebben een zoekzonemodel ontwikkeld om de zoekzone te bepalen voor niet-gerealiseerde IHD's. Naarmate de zoekzone kleiner wordt, wordt de vrije ruimte groter hetgeen impliceert dat men er kan opereren zonder een beroep te moeten doen op passende beoordelingen. Wanneer een bedrijf een impact heeft tot in de zoekzone en het een probleem kan hebben met de passende beoordeling, wordt naar een oplossing gezocht onder meer door de zoekzones te verkleinen. Naarmate meer en meer doelen onder contract worden gezet, kan de zoekzone voor de nog niet-gerealiseerde IHD's verder verkleind worden. Als er meerdere bedrijven in conflict komen met de zoekzone en een verdere verkleining van de zoekzones, door meer en meer doelen onder contract te zetten, niet meer mogelijk is, kan het zijn dat voor een bedrijf een oplossing moet worden gezocht via emissiereducerende maatregelen.

PAS

De PAS behelst een structurele aanpak op lange termijn om de stikstofdeposities op een aanvaardbaar ecologisch niveau te brengen waarbij elke actor bijdraagt in verhouding tot zijn aandeel. Doordat de stikstofdeposities in elke SBZ veel te hoog zijn is een gunstige lokale staat vaak niet haalbaar en kan elke vergun-

ning of hervergunning met impact problematisch zijn. Er is hierbij geleerd uit de vergunningenstop die in Nederland plaatsvond, hetgeen men wil vermijden met de PAS, die een structurele, programmatische oplossing moet bieden.

Als bronnen van stikstofdepositie nemen het buitenland en de landbouw een groot aandeel voor hun rekening. Verder hebben ook transport, huishoudens, industrie, energie en handel en diensten hun aandeel. Er zijn acties nodig voor al die sectoren. De cijfers zijn concreet, reëel en opgemaakt door de VITO.

De PAS bestaat uit een reeks generieke emissiemaatregelen die de globale druk in Vlaanderen moeten doen dalen. Ze zijn te organiseren per sector binnen de taakstelling. Voorts is er een gebiedsgericht emissiebeleid dat de druk in specifieke gebieden moet aanpakken via het vergunningenbeleid. Het herstelbeleid moet ten slotte voorkomen dat er achteruitgang is. Het impliceert een intensiever beheer en ecologisch herstel. Er is ondersteuning via flankerend beleid.

De PAS wordt in fasen uitgevoerd. Men zit nu in een overgangsfase waarin er consistentie is bereikt. Er is geen achteruitgang van de kwaliteit van de IHD's en er is samenhang tussen de praktische wegwijzer, de zoekzone, de depositiescan en de impactscore. IHD en PAS sporen samen. Tussen 2015 en 2018 is er sprake van een voorlopige PAS (VPAS) die de vorken van emissiereductie vastlegt per sector en waarbinnen het herstelbeleid wordt opgestart. Het definitieve PAS (DPAS) is voorzien voor 2019. Dat moet een soepele vergunningverlening toelaten binnen de ontwikkelruimtes en garanties bieden op een stelselmatige afbouw van deposities.

Verschil oude en nieuwe zoekzones

De ruimtelijke ecologische randvoorwaarden waren bij de voorlopige zoekzones niet opgenomen, bij het nieuwste model wel. Ook de socio-economische optimalisatie was niet integraal meegenomen, waar dat nu wel het geval is. De leefgebiedenbenadering was gedeeltelijk en impliciet ingebed, nu volledig. De oppervlakte van de zoekzone werd trapsgewijs bepaald en niet afgetopt, nu is die exact. De correctie van de oppervlakte van de zoekzones bij overlap is nu wel opgenomen, vroeger niet.

De resultaten noemt de spreker niet spectaculair maar wel aanzienlijk. De zoekzones zijn geëvolueerd van 65.572 hectare naar 41.935 hectare. De vrije ruimte ging van 18.854 hectare naar 23.221 hectare. Belangrijk is dat de sterkste schouder mee opgenomen zijn.

Impactscore

De impactscore, een tool die is ontwikkeld door de VITO, heeft als doel de stikstofdepositie te bepalen door de meting van de ammoniak uit stallen ter hoogte van habitats binnen SBZ-H. Het vervangt een oud model en is online te raadplegen op <http://impactscorenh3.marvin.vito.be/>. Vanaf 18 september 2015 is de tool beschikbaar. Voordien was er een login nodig en ging het om een voorlopige versie. De nieuwe tool, samen met de nieuwe voorlopige zoekzones blijkt in vergelijking met de oude tool een daling van het aantal bedrijven te genereren.

II. Tussenkost van minister Joke Schauvliege

Minister *Joke Schauvliege* legt de nadruk op een aantal aspecten en in eerste instantie op het feit dat het om een participatief project gaat dat al jaren loopt. Doel is de IHD's in Vlaanderen te realiseren en een degelijk juridisch kader te ontwikkelen voor de passende beoordeling. Vooraleer een milieuvergunning afgeleverd wordt, moet er een passende beoordeling opgemaakt om onder andere de stikstof-impact te bepalen. Om te voorkomen dat die stap inconsequent zou gebeuren of tot onzekerheid aanleiding zou geven is een heel proces uitgetekend rond een globale aanpak die zo veel als mogelijk duidelijkheid en rechtszekerheid wil bieden. Dat het om zo'n breed traject gaat, maakt dat men zich intussen in een tussenfase bevindt. Het gaat stap voor stap om uit te monden in het bereiken van de doelstellingen. Dat maakt dat gaandeweg in het proces dingen veranderen en ook andere resultaten opduiken. Proef op de som is als er een vergunning moet worden verleend en de passende beoordeling wordt toegepast. Pas als de impact duidelijk is, kan een effectieve rechtszekerheid geboden worden aan wie de vergunning heeft aangevraagd. Een duidelijk kader en richtlijnen voor toepassing op het terrein zijn in elk geval mogelijk.

Het doel voor midden 2015 was in eerste instantie de zoekzones te reduceren. Die eerste fase is doorlopen met de nadruk op het feit dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Ook aan de bekommernis over de socio-economische gevolgen is tegemoetgekomen. Tweede te realiseren doel was een lijst met maatregelen die emissiereductie mogelijk maken op het terrein. Die lijst is klaar en ligt ter beschikking van wie wil investeren en de impact wil verkleinen. Ten derde zou er een instrument ontwikkeld worden dat het mogelijk maakt om individueel afwegingen te maken. De ondernemer kan dan parameters op maat van zijn bedrijf invoeren om te zien wat de impact ervan is en die eventueel te verbeteren. Dat is wat de online verbeterde impacttool doet, zonder juridisch bindend te zijn.

Men beseft dat er nog heel wat stappen te zetten zijn. Zo moeten de managementplannen nog definitief goedgekeurd worden, de zoekzones moeten nog worden vastgelegd. Eindstreep 2019 wordt aangehouden en daar werkt men naartoe. Dat is door de Vlaamse Regering opnieuw bevestigd. Het vele werk is opgenomen door ANB en vele diensten van de Vlaamse overheid, zoals de VLM maar ook heel wat andere organisaties. De problematiek is ingrijpend voor Vlaanderen en men streeft ernaar maximaal de IHD's te realiseren en tegelijk een positief ondernemersklimaat tot stand te brengen.

III. Vragen en opmerkingen van de leden

1. Tussenkost van Hermes Sanctorum-Vandevoorde

Hermes Sanctorum-Vandevoorde vindt het allemaal heel technisch en heeft het gevoel dat complexiteit inherent is aan moeilijk te halen doelstellingen. Er zijn heel veel processen en procedures. Wat wordt er evenwel op het terrein effectief gerealiseerd? Wanneer zullen dus alle natuurdoelen onder contract liggen? Welke deadline acht men realistisch?

Hoe zit het met de inzet van de middelen, wil het lid nog weten. Voor 2015 was ongeveer 10 miljoen euro ingeschreven, voor 2016 loopt dat iets op naar ongeveer 15 miljoen euro. Wat is er met de middelen in 2015 gebeurd? Er is steevast discussie over de bestemming van die middelen: flankerend beleid of het realiseren van effectieve doelstellingen. Hoe zit die verhouding?

Er is een grote daling te noteren in geaffecteerde bedrijven in het kader van de PAS. Die plotse halvering na herberekening doet wenkbrauwen fronsen. Hoe is

men bij de eerste berekening uitgekomen en hoe kan zo'n grote reductie gerealiseerd zijn?

Er zijn een vijftigtal 'rode' bedrijven. Hoe zullen die ondersteund en begeleid worden? Het gaat om aardige bedragen van zowat een miljoen euro per bedrijf. De problemen oplossen zal veel kosten. Ook 'oranje' bedrijven zouden recht moeten hebben op een vergoeding, zo luidt het. Dat doet het kostenplaatje nog sterk oplopen. Waar moeten die middelen vandaan komen? Gaat dat ten koste van het budget dat moet worden voorzien om de effectieve doelstellingen te halen?

Het lid stipt aan dat er een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen generiek beleid en gebiedsgericht beleid. Inzake stikstofuitstoot gaat het intussen duidelijk om veel meer dan een aantal landbouwbedrijven waarnaar wordt gewezen, stelt het lid met verwijzing naar Dieselgate. Wat voorziet de Vlaamse Regering op het vlak van generiek beleid?

2. Tussenkoms van Lode Ceyssens

Lode Ceyssens heeft al in een vraag opgemerkt dat de realisatiedatum voor de managementplannen 1.1 is uitgesteld. Als de zoekzones nu afnemen en de vrije ruimte toeneemt volgens de geciteerde bedragen, zou het lid graag horen hoe dat verschil precies cijfermatig gerealiseerd is.

Het lid nam als geïnteresseerde deel aan het participatief proces. Is de impact op bedrijven gekend, vroeg hij zich in dat verband af. Het antwoord was negatief over de hele lijn. Men verzekerde hem dat de nodige informatie wel beschikbaar zou zijn voor het tweede overleg. Dat was niet het geval en daarom haakte hij ook af. Is die info ondertussen wel integraal beschikbaar? Hoever gaat het maatwerk dat men naar verluidt wil leveren? Hij krijgt nog altijd opmerkingen van landbouwers die stellen dat er nog altijd stukken worden meegenomen in zoekzones die qua natuurwaarde niets meer voorstellen of dat nooit deden.

Bij de faseringen leeft de vrees voor versnippering van de zoekzones. In Limburg leerde hij dat bij versnippering van de SBZ's de ruimte daartussen zwaar gehypothecerd wordt omdat er altijd wel iets in de buurt ligt. In Nederland is de verkleining van de zoekzones veel meer in één geheel gebeurd, merkt het lid op. Zal het versnipperen van de zoekzones niet tot gevolg hebben dat er uiteindelijk weer verbindingen tussen de diverse zoekzones moeten worden gemaakt?

Het nieuwe berekeningsmodel blijkt resultaat te genereren maar is niet juridisch bindend. Iemand die een 'rood' of 'oranje' bedrijf runt, hoeft niet te concluderen dat dat zo blijft, maar ook voor een 'groen' bedrijf ontbreekt elke rechtszekerheid dat het bij een volgende vergunningsaanvraag kans op slagen heeft. Hoe wordt de link gemaakt tussen berekeningsmodel en de voortoets? Kan die nog ooit gemaakt worden of blijven die zaken naast elkaar bestaan?

Natuurpunt stipt aan dat de aannames die voor het berekeningsmodel zijn gehanteerd, op drijfzand zijn gebouwd. Waarover gaat het?

Emissiereducerende maatregelen zijn een laatste redmiddel, stelt het lid. Hij wijst erop dat de intensieve veehouderij in Vlaanderen al zwaar in die maatregelen heeft geïnvesteerd. Voor de rundveehouderij luidde het volgens hem bij diverse bewegingen dicht bij de natuur dat juist dat het soort landbouw was die men nog in Vlaanderen wilde. Die is minder intensief en dieren komen buiten. Met emissiereducerende maatregelen wordt dat model opgeofferd met onder meer gesloten stalsystemen. Het lid hoopt dat er nog geïnvesteerd wordt in meer onderzoek naar de emissiereducerende maatregelen en wil weten of de economische haalbaarheid ook wordt afgetoetst.

Als men IHD's wil realiseren, dan zal in eerste instantie moeten worden voorzien in een degelijke vergoeding voor wat men wil laten verdwijnen. Het lid gaat ervan uit dat dat in Vlaanderen correct verloopt en geen nattevingerwerk wordt. Voor de 'rode' bedrijven is er al een inrichtingsnota. Wat met de 'oranje' bedrijven?

3. Tussenkost van Wilfried Vandaele

Wilfried Vandaele hoort heel wat bedenkingen bij de manier waarop IHD-PAS wordt aangepakt. De realisatie van IHD en PAS zou hand in hand moeten gaan, met flankerende maatregelen voor de landbouw. De enige correcte werkwijze daarbij is eerst te bepalen hoe en waar er natuurdoelstellingen te realiseren zijn, oppert het lid. Dan moet men nagaan welke bedrijven er getroffen worden en hoe ze te helpen. In de voorbije maanden kreeg het lid de indruk dat de kar voor het paard wordt gespannen. Er wordt nog bijna uitsluitend gepraat over flankerende maatregelen voor de landbouw en nog amper over andere getroffen bedrijven. Van de natuurdoelstellingen zelf, het initiële opzet, merkt Wilfried Vandaele nog weinig op het terrein. Hij waarschuwt ervoor om het middel niet tot doel te laten verworden.

Eind 2014 is enigszins overhaast een lijst opgemaakt van 'rode' en 'oranje' bedrijven. Er zijn brieven verstuurd naar 135 'rode' en 1429 'oranje' bedrijven. N-VA merkte toen al op dat de zoekzones verfijnd moesten worden en dat zo snel communiceren niet verstandig was. De 'rode' bedrijven konden volgens de partij gehalveerd worden, wat intussen is gebleken. Ook dat het aantal 'oranje' bedrijven zou teruglopen, was voorspeld en is correct gebleken. De communicatie was derhalve voorbarig en verontrustte nodeloos een aantal mensen. Het is duidelijk dat de gereduceerde lijst evenmin correct is. Er is bijvoorbeeld nog geen rekening gehouden met erfgoedaspecten en punten van waterbeheer. De lijst is – opnieuw – voorbarig gecommuniceerd, oordeelt het lid. Hij is nog niet definitief.

Hoe kan er invulling gegeven worden aan flankerend beleid als er nog geen managementplannen zijn? Ze moeten voor elke speciale beschermingszone aangeven wie, waar en hoe Europees te beschermen natuur zal worden gerealiseerd. Ze waren beloofd voor de zomer 2015 en zijn doorgeschoven naar zomer 2016. Het flankerend beleid wordt intussen wel op de sporen gezet.

In het Natura 2000-programma moet ANB de acties en stappen ophijsten van de doelstellingen uit de beleidsnota. Tegen 2020 wil men 70 percent onder correct beheer hebben. Ook dat programma is niet klaar.

Hoever staat het met de opmaak van VPAS? Wat heeft de highlevelgroep met landbouwers, Natuurpunt en het kabinet intussen opgeleverd?

Het was steeds de afspraak dat het verkleinen van de zoekzones zou gebeuren in het kader van de IHD-managementplannen, die door de Vlaamse Regering vast te stellen zijn. Met de ingebruikname van de impacttool worden zoekzones gelanceerd die voor flankerend beleid gebruikt kunnen worden en bij vergunningverlening, maar volkomen los staan van de bedoelde managementplannen. Er is ook sprake van gericht maatwerk bij het verkleinen van de zoekzones. Dat moet zoveel mogelijk landbouwbedrijven vrijwaren, wat ook N-VA prima vindt. De nieuwe voorlopige zoekzones blijken echter niet overal te voldoen aan de Europese vereisten, onder meer wat betreft de oppervlakte, die minstens vijf hectare moet beslaan. Eisen van andere sectoren en beleidsdomeinen, bijvoorbeeld onroerend erfgoed, werden nog niet of nauwelijks in rekening gebracht.

Volgens Wilfried Vandaele moet men terug naar de essentie: wat is waar nodig voor de IHD's en welke bedrijven – alle en niet enkel landbouwbedrijven – worden getroffen. Dan kan bekeken worden hoe die op de meest efficiënte wijze geholpen kunnen worden, herhaalt het lid.

4. Tussenkoms van Lydia Peeters

Lydia Peeters hoort zeker positief nieuws: een verkleining van de zoekzones en er is meer rekening gehouden met de socio-economische gevolgen. Er is vooruitgang geboekt, stelt het lid graag vast. Dat het aantal 'rode' en 'oranje' bedrijven sterk is teruggedrongen, verheugt haar. In antwoord op een schriftelijke vraag vernam het lid nog dat sinds de briefwisseling 49 landbouwbedrijven hun activiteiten hebben stopgezet. De reden daarvoor is niet duidelijk, maar de communicatie waarvan sprake heeft heel wat deining veroorzaakt in de landbouwsector. Hoe zit het met die bedrijven: waren dat 'rode' of 'oranje' bedrijven?

De overlegplatforms in het kader van de managementplannen zouden tegen eind augustus de definitieve managementplannen kunnen voorleggen. De goedkeuring zou via een schriftelijke procedure verlopen. Dat alles blijkt uitgesteld tot midden 2016. Aan de mensen van ANB en van het overlegplatform heeft Lydia Peeters te kennen gegeven dat ze vragen had bij de manier waarop de mensen voor de overlegplatforms zijn uitgenodigd. Sommige grondeigenaars zijn over het hoofd gezien. Elke eigenaar met grond binnen een zoekzone heeft volgens haar het recht om betrokken te worden. Is daar intussen iets mee gebeurd? Worden de overlegplatforms nog opnieuw samengeroepen en krijgt men daar dan een beeld op de verkleinde zoekzones? Het lid heeft naar aanleiding van een vraag begrepen dat voor inzicht in de zoekzones zoals ze nu voorliggen gewacht wordt op de definitieve vaststelling door de overlegplatforms. Het lijkt haar interessant dat ook de parlementsleden al een zicht krijgen op wat voorligt en welke bedrijven nog in de rode of oranje zone liggen. Kunnen de zoekzones geconsulteerd worden?

Ook vraagt het lid om een meer nauwkeurige studie naar de vermoedelijke kostprijs van het hele verhaal. Is er een studie gevraagd of bezig om uit te maken hoeveel onder meer de herlokalisatie van bedrijven zou kosten? Er leefden heel wat bekommernissen over de beperkte middelen die voorzien waren voor flankerend beleid.

5. Tussenkoms van Stefaan Sintobin

Stefaan Sintobin blijft het pijnlijk vinden dat de facto een aantal bedrijven zijn activiteiten zal moeten stopzetten, ongeacht de daling van het aantal 'rode' en 'oranje' bedrijven. Hij wijst ter zake naar de slechte communicatie over het dossier sinds april 2015 en de briefwisseling. Ook hij noemt die werkwijze voorbarig en uit de vrees dat die onhandigheid blijft duren. In het hele verhaal mist het lid vooral de individuele landbouwer. Hoe verloopt de communicatie met die landbouwer? Het lid krijgt signalen dat de mensen in kwestie niet over de nodige of juiste informatie beschikken en vooral moeten afgaan op externe communicatie en informatie. Zijn de resterende 'rode' en 'oranje' bedrijven aangeschreven? Weten ze dat het niet om een definitieve lijst gaat?

Wat het flankerend beleid betreft, speelt voor Stefaan Sintobin de tegenstelling tussen natuur en landbouw. Voor hem hebben onroerend erfgoed en waterbeheer weinig uitstaan met het dossier. Van het flankerend beleid mist hij vooral de essentie: hoe kan men het uittekenen voor die 'rode' en 'oranje' bedrijven als men nog niet eens zeker is van de lijst? Het budget dat vooralsnog is uitgetrokken, volstaat bovendien niet.

Ook Stefaan Sintobin vroeg al schriftelijk naar de inpassing van IHD-PAS in andere sectoren. Het verhaal speelt zich voor de publieke opinie enkel in de landbouwsector af. Er is weinig informatie over het effect op andere sectoren. Worden in de industrie ook bedrijven met sluiting bedreigd? De indruk leeft dat vooral en alleen de landbouw gevisieerd wordt.

6. Tussenkost van Bart Caron

Bart Caron wil weten of er allocaties zijn gemaakt om in de nodige middelen te voorzien. Als er geen andere optie is dan reconversie en bedrijven moeten stoppen met hun activiteiten omdat er in het kader van IHD-PAS geen maatregelen mogelijk zijn of het is te duur om op een plek te blijven werken, dan zijn middelen nodig. Klopt het dat het vooralsnog gaat om 10 miljoen euro en voor 2016 over 15 miljoen euro? Als er vijftig tot zestig bedrijven moeten verdwijnen en men mag rekenen op 1 miljoen euro per bedrijf, dan is een fikse bedrag nodig, oppert het lid. Dat kan gespreid worden, maar is de bereidheid om dat te voorzien aanwezig?

Een aantal van de te nemen maatregelen ten aanzien van 'oranje' bedrijven kunnen binnen het VLIF gefinancierd worden. Is de minister van plan om daarbuiten nog in specifieke budgetten te voorzien?

Klopt het dat alleen de managementplannen zelf juridisch bindend zijn? Die stap komt op het einde van het proces. Zijn alle andere stappen gezet op drijfzand? Is de onzekerheid en vooral de rechtsonzekerheid te verhelpen?

Bart Caron stelt dat het goed is dat er een tool is maar dat sommige op het terrein te nemen maatregelen moeilijk te meten en in te schatten zijn. Voor wie dieren houdt, zijn er specifieke maatregelen, afhankelijk van het staltype, van de al dan niet aanwezigheid van buitenloop. Die rubriek is voorzien voor runderen, varkens en pluimvee, maar niet voor schapen en geiten. Dat noemt het lid een handicap voor de betrokken boeren. Voor dezelfde soorten kunnen ook enkel volwassen dieren ingevuld worden, terwijl jonge dieren wel kunnen bij bijvoorbeeld runderen.

In de praktijk kunnen een aantal maatregelen voor verminderde uitstoot zorgen. Het gaat dan om aangepast voedsel, buitenloop, mestverwerking met bepaald strooisel enzovoort. Kan daarmee rekening gehouden worden? Het lid beseft dat men dan zeer individueel gaat en de dossiervorming complexer maakt. Tegelijk gaat het erom dat de landbouwer die inspanningen doet via concrete kleinere maatregelen geen disconto krijgt daarvoor. Bart Caron lanceert een oproep om die inspanningen mee te nemen en zich niet te beperken tot het subsidiëren van dure installaties en maatregelen zoals luchtwassers. Kan men die aspecten een plek geven in het verhaal om zo een groter evenwicht te realiseren tussen op duurzame wijze bedreven landbouw en ecologie?

7. Tussenkost van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts ziet een grote eensgezindheid in de commissie over het feit dat een aantal natuurdoelen bereikt moeten worden, en gelokaliseerd. De discussie gaat voornamelijk over de manier waarop dat gebeurt. De communicatie moet in elk geval ook voor haar zo transparant mogelijk verlopen, ten aanzien van elke mogelijke betrokkene. Ook daarover was men het eens in april 2014. De beslissing om te communiceren werd toen ook genomen. Ook landbouwers die in het dossier betrokken zijn, moeten derhalve degelijk geïnformeerd zijn, stelt het lid. Het lokaal overleg betreft heel veel mensen in het verhaal. Dat bemoeilijkt een proces, meent Tinne Rombouts. Iedereen moet dan ook 'mee' zijn met een vrij technische materie die ook draait om lokale doelen. Hoe hebben de mensen van ANB dat hele proces ervaren? Welke lessen zijn eruit getrokken?

Wat de zoekzones betreft, zijn een aantal aanpassingen gebeurd. Hoe is de prioriteitstelling in zijn werk gegaan? Is er afgegaan op bepaalde natuurdoelen of op de impact van een bepaalde zoekzone. Het lid begrijpt dat een aantal bedrijven momenteel nog 'groen' of 'licht oranje' zijn maar uiteindelijk toch nog 'rood' kunnen kleuren. De impact op die bedrijven is dus aanzienlijk. Hoe wordt hier mee omgegaan?

Met betrekking tot het herstructureringsprogramma voor 'rode' bedrijven hebben een aantal bedrijven het signaal gekregen dat ze met het uitklaren van de zoekzones de status 'rood' meekregen. Het lijkt Tinne Rombouts van belang dat zij zo snel mogelijk weten hoe en of hun toekomst nog verder kan worden uitgebouwd. Hoe zit het herstructureringsprogramma voor die bedrijven in elkaar? Waar kunnen zij terecht? Hoe wordt het aangepakt, inzake maatregelen en budget? Wat als er op korte termijn meer budgetten nodig zijn? Is daar ruimte voor? De bedrijven willen alvast zo snel mogelijk een toekomstplan.

Er is gezegd dat men ervan uitgaat dat het budget voor het herstructureringsprogramma niet ten koste gaat van het budget dat nodig is om effectief de doelstellingen te halen. Als er bedrijven moeten wijken, lijkt dat het lid ook een actie in het kader van het halen van die doelstellingen. Waarom zouden ze anders verplaatst moeten worden, vraagt het lid zich af. Ze wil dan ook graag weten hoe dat herstructureringsprogramma zal worden uitgezet.

Wat is de stand van zaken met betrekking tot de VPAS? De bedrijven die in de oranje status zitten, willen ook graag duidelijkheid, en zeker over de flankerende maatregelen.

Ook komt het lid terug op de emissiearme technieken in de landbouw. Het lijkt haar belangrijk dat mensen zo snel en correct mogelijk op de hoogte zijn en worden gebracht van technische oplossingen op bedrijfsniveau. Technieken zoals reeds beschreven en weidegang zouden kunnen meegenomen worden. Er zijn echter ook nog heel technische toepassingen zoals bacteriegebruik en dergelijke die nog niet in een lijst zijn opgenomen. Hoe kan men die alsnog in rekening laten brengen en op de lijst laten zetten zodat de bewuste bedrijven verder kunnen?

IV. Antwoorden

1. Antwoorden van de administratie

1.1. Zoekzones

Jos Rutten beantwoordt de vragen inzake zoekzone. Hij gaat eerst in op de vragen over het uitstel van de managementplannen. Tussen actoren en doelgroepen was afgesproken dat na het tweede overlegplatform, vanaf 1 september 2015, de schriftelijke procedure zou worden opgestart voor managementplan 1.1. Voor het zoekzoekenmodel volgt men een participatief traject via de werkgroep zoekzoekenmodel. In juli zijn enkele vergaderingen belegd met alle betrokkenen van administraties en doelgroepen over het zoekzonemodel. Allen waren vragende partij om meer inzicht te krijgen in de werking ervan. Voor heel wat punten werd om een globale evaluatie gevraagd. Er is dan ook expliciet gevraagd om die schriftelijke procedure uit te stellen met het oog daarop. Het uitstel is voorzien tot 1 of 15 januari 2016.

De oppervlakte zoekzones neemt af van 65.572 naar 41.935 hectare en de vrije ruimte neemt slechts toe van 18.854 tot 23.221 hectare. Dat lijkt een discrepantie. Men moet echter ook de oppervlakte van de evidenties en de intenties mee in rekening nemen. Dat zijn doelen uit goedgekeurde beheerplannen die IHD-doelen realiseren. De oppervlakte evidenties en intenties neemt toe van een kleine 19.872 hectare tot 39.032 hectare. De beschikbare ruimte moet dan worden berekend door van de totale oppervlakte van de speciale beschermingszones met name 104.298 hectare, de som af te trekken van de oppervlakte zoekzones en de oppervlakte van evidenties en intenties.

Uit de vragen kreeg de spreker de vrees mee dat een versnippering van de zoekzones verbindingen zou genereren. In de werkgroepen is afgesproken dat er slechts een beperkt aantal verbindingen in rekening zullen worden gebracht. De vrees dat er dus nog verbindingen tussen zoekzones zouden worden gemaakt is onterecht. De spreker hoopt daarmee de ongerustheid ter zake te keren.

Wat het juridisch 'al dan niet drijfzand' betreft, legt Jos Rutten uit dat de zoekzone moet voldoen aan een aantal mathematische berekeningen. Hij maakt dat bevatte-lijk aan de hand van een voorbeeld. Als voor een bepaald deelgebied een doel is gesteld van 100 hectare droge heide, gaat men kijken naar de beheerplannen van de sterkste schouders, waarin voor 50 hectare droge heide is ingeschreven als doel. Dan is er een restsaldo van 50 hectare droge heide die te realiseren is. De wetgeving stipuleert dan dat er in dat geval een zoekzone moet worden afgebakend van 50 hectare vermenigvuldigd met een factor 2, dus 100 hectare. In de werkgroep zoekzonemodel kon men vaststellen dat het niet altijd mogelijk is om die zoekzone te vinden zonder een onredelijke economische impact. Voor een aantal bedrijven is daarom effectief maatwerk verricht waarbij bijvoorbeeld 98 hectare is afgebakend als zoekzone in plaats van de mathematische 100 hectare. Gaat het dan om drijfzand? De spreker meent van niet. Hij ziet het veeleer als een verstandige invulling van de wetgeving. Hetzelfde geldt voor de Sigmagebieden. Daar is gewerkt met projectgebieden die waren beslist door de Vlaamse Regering. Het heeft daar geen zin een zoekzone van 300 hectare af te bakenen waar het projectgebied dat 200 hectare telt de zone is waarbinnen het doel gerealiseerd moet worden. Ook voor de Sigmagebieden is iedereen ermee akkoord gegaan dat er een afwijkende regeling gehanteerd werd dan wat de wetgeving vooropstelt.

Bij de status van rechtszekerheid van de zoekzones vermeldt Jos Rutten dat er eerder is gewerkt met oude voorlopige zoekzones. Die zijn opgenomen in het instrument van de voortoets om op een goede manier de passende beoordeling te kunnen aanvatten. Dat werkt al achttien maanden en er zijn nooit bezwaren geweest tegen het hanteren van de oude voorlopige zoekzones. De oude voorlopige zoekzones zijn intussen danig verbeterd maar ook die nieuwe afbakeningen worden opgenomen in de tool van de voortoets. De enige wettelijke figuur die er is en een inschatting maakt van de gevolgen, is de passende beoordeling. De zoekzones zijn vooralsnog niets meer dan een hulpmiddel om de wetgeving op een goede manier te implementeren en in te schatten.

De zoekzones zouden niet voldoen aan de Europese voorwaarden. In overleg met actoren en doelgroepen is bekeken aan welke Europese randvoorwaarden het zoekzonemodel moet voldoen om ervoor te zorgen dat de Europese richtlijnen geïmplementeerd worden. Eén daarvan is dat er voor een aantal habitats naar grote samenhangende oppervlakten moet worden gezocht. De versnippering en de natuur in Vlaanderen en ook de te kleine oppervlakte van een aantal SBZ-deelgebieden zijn van die aard dat dat niet overal lukt. Het blijkt dus niet altijd mogelijk om aan de strikte randvoorwaarden te voldoen. Maar dit was ook al bij het kalibratiemodel waarop de S-IHD-doelen zijn gebaseerd, het geval.

Er is al maatwerk verricht voor een aantal socio-economische parameters en men is van plan om ook te proberen beter te doen inzake de ecologische randvoorwaarden.

Hij besluit nog dat elke burger op www.geopunt.be de zoekzones kan raadplegen.

Marleen Evenepoel voegt er nog aan toe dat men met de regelmaat van een klok contact heeft met het Directoraat-Generaal Leefmilieu van de Europese Commissie, waar de werkwijze in Vlaanderen zeer geapprecieerd wordt en zelfs aan andere lidstaten wordt doorgespeeld als voorbeeld. De complexiteit is er nu eenmaal, stelt de sprekerster. Men is van plan ook alle verdere stappen met de respectieve commissie te bespreken.

1.2. PAS

Ward Verhaeghe neemt de vragen over PAS voor zijn rekening. Hij gaat eerst in op de vraag hoe het komt dat er zo'n sterke daling is van bedrijven die boven 50 percent scoren of tussen 3 en 50 percent door de verkleining van de zoekzones. Het zou om een gecombineerd effect gaan van de verkleining van de zoekzones en een meer verfijnde berekening van de impact. Daarbij speelden heel wat factoren een rol. De eerste communicatie baseerde zich op de impact ten opzichte van een verastering van de habitatoppervlaktes. De habitats waren in vakjes van 1 hectare geclusterd. De nieuwe berekening gebeurt ten opzichte van de precieze ligging van de habitat. Snippers kleiner dan 400 m² worden eruit gehaald omdat die onder de karteringsgrens liggen. In de modellering sluit men tevens aan bij verbetering in het model dat in het buitenland de meest wetenschappelijke inzichten verschaft, bijvoorbeeld inzake dispersie (verspreiding) van stikstof en de snelheid waarmee het neerslaat. In de nieuwe tools kan beter worden ingevoerd hoe er aan emissiereductie wordt gedaan. Dat maakt dat men lager kan uitkomen dan bij de gemiddelde eerste inschatting.

Heeft Dieselgate een grote impact? *Ward Verhaeghe* ziet twee aspecten. In de passende beoordelingen gelinkt aan emissies van verkeer moet rekening gehouden worden met de normen die voor berekening gehanteerd worden. Inzake PAS wordt er al langer rekening mee gehouden dat de reële uitstoot van wagens nogal verschilt van labotests. In de prognoses voor VPAS zijn de reële waardes al ingecalculeerd. Enig verschil met de realiteit is nog wel mogelijk.

Welke perspectieven kunnen er geschapen worden voor rundvee met het oog op nieuwe emissiereductietechnieken? Voor rundvee zijn er inderdaad minder efficiënte en effectieve technieken beschikbaar dan voor varkens en kippen. Dat probleem stelt zich in Nederland ook. Daar is een heel onderzoeksprogramma opgestart, waarop het ILVO aansluit. Men probeert zo snel als mogelijk volwaardige technieken beschikbaar te hebben. Een aantal hebben alvast potentieel.

De problematiek van de landbouw ligt enigszins anders dan die van de industrie. Die stoot net als verkeer verbrandingsgassen uit, stikstofverbindingen, maar dat is iets anders dan bij ammoniak. Ze verspreiden zich veel geleidelijker en komen minder in pieken voor zoals dat met ammoniak wel het geval is. De piekbelasting is er niet zo en er doet zich dan ook op vergunningenniveau niet zo snel een piekprobleem voor. Daarom zit industrie meer vervat in generieke inspanningen om de stikstof te doen dalen. Het significantiekader dat wordt toegepast voor de verbrandingsgassen verschilt dan ook van dat voor ammoniak. De begrenzingen liggen anders en de te leveren inspanningen zijn minder numeriek benoemd. Op vergunningenniveau is derhalve meer maatwerk mogelijk dan voor ammoniak waar er zeer scherpe grenzen zijn vastgesteld.

Een aantal specifieke sectoren, zoals geiten en schapen, valt uit de boot. Dat is bekend, stelt de spreker. Waar mogelijk wordt het gamma aan maatregelen uitgebreid, zoals voor rundvee. Dat kan ook aangebracht worden door bedrijven en sectoren zelf. Daarvoor is zelfs in een procedure voorzien om technieken te valideren. Bij het verlenen van vergunningen is het wel onmogelijk om zonder meer alle technieken te accepteren met een zogezegd rendement. Er moet een wetenschappelijke grondslag zijn met het oog op de robuustheid van de vergunning en op de impact van wat er vergund wordt voor andere vergunningen.

Wat met de hele kleine maatregelen die niet op de PAS-lijst voorkomen? Ze zijn allicht bruikbaar en de spreker vermoedt dat ze kunnen terugkeren in de generieke maatregelen waarbij ook gezocht wordt naar maatregelen om de impact algemeen te doen dalen. Vaak zijn dat managementmaatregelen die op sectoraal niveau uitgerold kunnen worden. Controle daarvan is op vergunningenniveau moeilijk.

Daarom moeten afspraken ter zake op een hoog niveau afgesproken worden, stelt Ward Verhaeghe.

Marleen Evenepoel gaat nog in op het leerproces van het Bovenlokaal Overleg. Er is gewerkt met heel veel experten, die in de eerste plaats op pad gestuurd zijn om uitleg te verschaffen. Ze bleken niet meteen goed te kunnen omgaan met alle reacties. Men heeft dat te academisch benaderd, geeft de spreekster toe. Er is wel onmiddellijk op gereageerd met zware coaching en door mensen mee te sturen die het gewoon waren om met allerlei mensen uit het middenveld om te gaan. Bij peiling op de overleggroep naar het verloop van dat overleg, bleek telkens dat naarmate alles vorderde, iedereen tevreden bleek.

Wat de landeigenaars betreft, stipt *Marleen Evenepoel* aan dat niet iedereen individueel kan worden uitgenodigd. Er zijn toelages aan de actoren van het middenveld om hun mensen op te leiden en op de hoogte te houden, te informeren. Het is aan de organisaties zelf om hun leden te bereiken. De landeigenaren zijn vooralsnog niet zo goed georganiseerd als de andere middenveldactoren.

1.3. Flankerend beleid

Toon Denys neemt de vragen over het herstructureringsbeleid en de individuele landbouwer voor zijn rekening. Najaar 2014 is men begonnen met het aanschrijven van de landbouwbedrijven over het IHD- en PAS-beleid. Er werd een eerste vermoedelijke score toegekend. In die periode zijn dus ook de 135 bedrijven met meer dan 50 percent impact aangeschreven. De VLM heeft dan in najaar 2014 en voorjaar 2015 al die bedrijven ook bezocht. Een aantal heeft geweigerd, wat hun recht is. Van de bezoeken aan de bedrijven die wel ontvankelijk bleken, is een verslag gemaakt om er een beeld te krijgen van de impact van het bedrijf en impact voor de omgeving. Intussen is gewerkt aan het zoekzonemodel. De zoekzones zijn ingekrompen. Het impactscoremodel is ook verfijnd en er is een tool ontwikkeld. Er werden nieuwe resultaten gegenereerd via de nieuwe impactscoretool die gelanceerd is op 18 september 2015. Op basis van de gegevensset die in het najaar van 2014 gehanteerd is, ontstaat inderdaad een ander beeld van de impact van de bedrijven.

De categorie bedrijven met een impact hoger dan 50 percent zijn vervolgens telefonisch gecontacteerd. Ze kregen een nieuwe vermoedelijke score, met de vraag eraan gekoppeld of ze nog toelichting wensten. Tegelijk is gemeld dat het herstructureringsbeleid voor die bedrijven van start is gegaan op 18 september. De bedrijven werden aangeboden om tijdens een bezoek ter plaatse de impactscore nogmaals te herberekenen in hun aanwezigheid en dat op basis van de bedrijfsspecifieke situatie. Niet alle informatie inzake emissiereductie en vergunningen is immers gekend. De gehanteerde gegevens zijn die waarover de overheid kan beschikken via de mestbank van 2013. Als een bedrijf een vergunning heeft die hoger ligt dan wat daarin staat, dan heeft dat een invloed op de impactscore. De impactscoretool is er. De definitieve lijst zal pas gekend zijn wanneer voor elk bedrijf de individuele score berekend is. Een aantal bedrijven stelt dat het voor hen vooralsnog niet hoeft, dat bezoek met herberekening. Dat is hun recht en de spreker begrijpt die reactie ook als de vergunningen nog lang genoeg lopen. De bedrijven kunnen ook even goed een beroep doen op een studiebureau, zoals voorzien is in het herstructureringsbeleid. Er is dezelfde dag, 13 oktober, nog een toelichtingsvergadering aan studiebureaus voorzien, weet *Toon Denys* te melden. Ze leren daar wat het herstructureringsbeleid inhoudt en wat van hen verwacht wordt als hun hulp wordt ingeroepen.

Bij de bezoeken is ook gebleken dat de impactscore soms hoger ligt dan wat er initieel was berekend. Andere liggen lager. Als de score hoger blijkt uit te vallen dan 50 percent ten aanzien van de habitat en ze dus geen nieuwe vergunning kunnen

krijgen, kunnen bedrijven in afwachting daarvan wel aan de slag met ammoniak-emissiereducerende maatregelen. Daardoor scoren ze lager als ze om een hervergunning vraagt. Alles draait derhalve om een bedrijfskeuze en kan uiteindelijk een ander beeld opleveren dan wat vooralsnog berekend werd.

De 54 bedrijven die resteren met een score 'rood' moeten bezocht zijn tegen eind 2015. Ze hebben allemaal dezelfde mogelijkheid om de score samen te herberekenen. De procedure van het herstructureringsbeleid wordt ook uitgelegd. Tegen eind 2015 zou dan ook een beter inzicht in de toekomstige oriëntatie van die bedrijven voorhanden moeten zijn. Die fase van rondgang moet ook een meer correct beeld bieden in de budgetten die nodig zullen zijn voor de bedrijven met score 'rood'.

Bedrijven waarvan aangetoond is dat hun impactscore inderdaad meer is dan 50 percent en hun vergunning vervalt voor 2024, kunnen al instappen in het herstructureringsbeleid. Wie daaronder uitkomt of wiens vergunning later vervalt, moet nog afwachten.

Er loopt nog een politieke discussie over de inrichtingsnota voor 'oranje' bedrijven. Voor de 'rode' bedrijven is er de optie van bedrijfsverplaatsing, waarop al enkele bedrijven zich voorbereiden, bedrijfsreconversie, bedrijfsbeëindiging of een koopplicht. Als een bedrijf effectief zijn dossier wil indienen bij de VLM, en meer bepaald bij de landcommissie die provinciaal is opgericht, dan wordt het begeleid bij het aanvraagdossier. Eenmaal ingediend, loopt er een termijn van drie maanden waarbinnen beslist wordt of het volledig en ontvankelijk is. Nadien start het onderzoek en zou er binnen de zes maanden na ontvankelijkverklaring een uitspraak moeten zijn van de landcommissie.

Wat betreft de ammoniakemissiereducerende maatregelen en de vraag of alle rundveebedrijven dan een gesloten systeem moeten worden, kan de spreker melden dat er een aantal technieken van beweiding tot een betere score bijdragen. Dat verschilt dus van varkenshouderij, waar wel een gesloten systeem vooropgesteld wordt. Bedrijven en firma's kunnen bij de mestbank van de VLM een dossier indienen voor een erkenningsaanvraag voor een techniek. Naar aanleiding daarvan wordt dan in het wetenschappelijk en administratief team nagegaan of de bewuste techniek al dan niet ontvankelijk is. Als de techniek een goedkeuring krijgt, wordt dat gepubliceerd op de PAS-lijst. De lijst is op de website gepubliceerd.

2. Antwoorden van de minister

Minister *Joke Schauvliege* stelt dat de Vlaamse Regering doorgaat op haar beslissing van april 2014. De keuze voor participatie en transparantie is zeer bewust gemaakt en moet bijdragen tot een goed traject. De Europese Commissie haalt de Vlaamse werkwijze graag als goed voorbeeld aan.

De minister vindt het nog maar eens bizar dat sommigen vinden dat landbouw te veel aandacht krijgt en anderen dan weer vinden dat er juist te weinig aandacht naartoe gaat. De waarheid ligt in het midden, oppert de minister: de aandacht wordt gelijk verdeeld. Zo is er herstelbeleid met heel wat goedgekeurde IHD-quick wins, maar er is ook algemeen herstelbeleid waarnaar middelen worden gekanaliseerd, net als naar de grondenbank in het kader van flankerend beleid.

De nota inzake dat flankerend beleid voor de rode bedrijven is goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Er kan een multidisciplinair team ter plaatse gaan als het bedrijf dat vraagt. Dat gaat van VLM en ANB over het departement landbouw tot de afdeling milieuvergunningen van LNE. Er wordt naar oplossingen gezocht op maat van het bedrijf. Het maximumbedrag dat voor de rode bedrijven nodig zou zijn volgens de berekeningen in de nota, is 180 miljoen euro. Dat wordt over diverse jaren

gespreid. Niet alle bedrijven komen in hetzelfde jaar in aanmerking voor bepaalde maatregelen.

Ook voor de 'oranje' bedrijven ligt een nota voor ter bespreking in de Vlaamse Regering. Men wil ook voor die bedrijven de meest gunstige aanpak realiseren en dat algemeen gedragen.

Waarom zijn zoveel bedrijven gestopt en heeft dat met de communicatie te maken? In Vlaanderen stoppen er jaarlijks heel wat landbouwbedrijven. Of er een oorzaaklijk verband is, weet men niet. De minister wil dat wel navragen.

In het kader van het generieke beleid inzake emissiereductie kan er pas rechtszekerheid geboden worden zodra er een milieuvergunning wordt aangevraagd en de passende beoordeling wordt opgemaakt. Dan pas is de exacte situatie gekend en weet men of een vergunning al dan niet verkregen kan worden. Dat geldt zowel voor landbouwbedrijven als voor andere die een impact hebben op het vlak van stikstofemissie. De Vlaamse Regering besloot in 2014 in eerste instantie een beleid uit te tekenen specifiek voor de landbouwbedrijven omdat zij het meest gevat werden door de passende beoordeling. Maar men richt zich dus niet alleen op die bedrijven. Ook in de generieke reductie van stikstof wordt rekening gehouden met het wegverkeer. Daarom wordt ook de verkeersbelasting vergroend. Die modellen worden doorgerekend in de algemene stikstofaanpak in Vlaanderen en spelen een rol in de langetermijnaanpak.

Er is een highlevelgroep opgericht, ook als participatief traject, waarbinnen verder bekeken wordt hoe de stikstofreductie kan gerealiseerd worden.

De minister bevestigt dat het een heel traject is, waarin niet meteen 100 percent rechtszekerheid kan worden geboden. Dat blijkt eigen aan het instrument. Men probeert via intensieve participatie, goede communicatie en transparantie stap voor stap het dossier nog beter te maken, generiek en op maat. Er wordt gewerkt aan een herstelbeleid en het bereiken van de IHD's. Dat is ook de bedoeling van het dossier. Er wordt naar economisch verantwoorde oplossingen gezocht. Er is hard gewerkt en men volgt de reeds genomen beslissingen en gezette stappen nauw op. Dat verdient respect en waardering, besluit de minister, met een blik naar de gesprekspartners. Het is altijd de idee geweest het dossier over lange termijn en degelijk onderbouwd stap voor stap door te zetten.

V. Bijkomende vragen en opmerkingen van de leden – discussie

Hermes Sanctorum-Vandevoorde begrijpt dat er nog geen duidelijk zicht is op de besteding van de 10 miljoen euro aan middelen die voor IHD was uitgetrokken. Hij vraagt om de exacte besteding eventueel schriftelijk aan de commissie ter beschikking te stellen.

Lode Ceyssens stelt dat er sprake zou zijn geweest van een absoluut gebrek aan informatie van overheidswege mochten de brieven niet verstuurd zijn. Hij stelt vast dat het politieke debat over het dossier pas op gang is gekomen nadat die brieven bij de landbouwers in de bus waren gevallen. Of dat te betreuren valt, laat hij in het midden, maar voor Lode Ceyssens is het overduidelijk dat het technische dossier voordien op weinig aandacht kon rekenen. Het lid voerde heel wat gesprekken met bedrijfsleiders van 'rode' bedrijven en hun gezinnen en noemt die confrontatie vaak traumatisch voor die mensen. Het zou volgens Lode Ceyssens evenwel nog onrechtvaardiger geweest zijn om hen in het ongewisse te laten om dan elk individueel een strijd te laten voeren op het ogenblik dat er vergunningen moesten worden aangevraagd. Dan was er geen draagvlak geweest om nog aan het dossier te sleutelen, confronteert hij de commissie.

Wat de berekeningstool betreft, kan het lid ervan uitgaan dat die zowat overeenstemt met de passende beoordeling. Kan die door landbouwers en studie bureaus gebruikt worden bij een nieuwe vergunningsaanvraag?

Wat moet het lid zich voorstellen bij het feit dat men aansluit bij Nederlands onderzoek? Wordt dat dan zonder meer overgenomen? Ook daarover heerst namelijk enige ongerustheid, met name over wat er gebeurt als de reductie over x aantal jaren niet zo groot blijkt als verwacht. Wie is dan de dupe? Gebeurt er tegelijk ook Vlaams onderzoek? Hoe vermijdt men dubbele investering in onderzoek?

Wilfried Vandaele blijft met de indruk zitten dat de stappen inzake flankerend beleid wat sneller gaan dan de bedoeling was en dan bij datgene waar het om ging, het IHD-verhaal. De managementplannen zouden uitgesteld zijn op vraag van allerhande actoren. Het lid meent dat het primaat van de politiek moet kunnen gelden. Hij heeft in het politieke circuit alvast altijd gehoord dat het verkleinen van de zoekzones steeds samen moest gebeuren met de managementplannen 1.1. Dat is niet het geval en hij neemt er aanstoot aan. Hij noemt het een vermenging van middelen. Managementplannen worden niet gemaakt, het flankerend beleid wel en de zoekzones worden wel verkleind.

Het belang van zoekzones wordt enigszins geminimaliseerd door te stellen dat ze slechts een hulpmiddel zijn voor de passende beoordeling. Het lid vermoedt veel eerder sluipende besluitvorming. Er worden intussen stapjes gezet en er wordt op een of andere manier rekening mee gehouden.

Jos Rutten bevestigde het vermoeden van Wilfried Vandaele dat de zoekzones niet altijd aan de Europese voorwaarden voldoen. Dat Europa dat als een goed voorbeeld zou hanteren, lijkt het lid sterk.

Een overheid moet correct informeren. Het gaat niet op een communicatie te doen die voor meer dan de helft van de opgeschrikte gezinnen niet hoefde.

Lydia Peeters is wel tevreden met het uitstel van de managementplannen tot de zoekzones gekend zijn.

Mogen de managementplannen nu tegen midden 2016 verwacht worden of komen ze al in januari 2016?

Het lijkt het lid ook cruciaal dat ook de lokale besturen duidelijk weten hoe het met de afbakening van de zoekzones zit. Men bleek ze alvast nog niet terug te vinden op geopunt.be.

Stefaan Sintobin vindt het onvoorstelbaar dat ook N-VA het integrale proces in vraag stelt en de minister eigenlijk beschuldigt van favoritisme ten voordele van landbouw tegen natuur. Het dossier blijkt niet volledig gedragen door de meerderheid. Het lid vraagt de minister dan ook of zij zich nog gesteund voelt door de meerderheid in het dossier.

Jos Rutten antwoordt dat de schriftelijke procedure niet in de wetgeving staat. Er is een minimale procedure voorzien voor goedkeuring van de managementplannen. In het kader van het participatief proces is simpelweg afgesproken dat er ook nog een schriftelijke consultatie wordt gehouden in januari 2016. Dat is niet in de wet ingeschreven. Men neemt dan enkele weken tijd voor beoordeling om dan zoals de wetgever voorschrijft een advies te vragen aan de gewestelijke overleginstantie. Daarna wordt het ontwerp van managementplan overgemaakt aan de minister die het voorlegt aan de regering.

Toon Denys komt kort terug op het onderzoek dat in Nederland loopt. Zelf heeft hij er geen detailzicht op, maar ILVO heeft zeer nauwe contacten met onder meer de Wageningen University, precies om er op toe te zien dat er geen dubbel werk gebeurt. Het is niet zo dat iets automatisch op de PAS-lijst kan komen omdat het onderzocht is in Nederland. Daarvoor moet er nog eerst een procedure doorlopen worden.

Ward Verhaeghe zegt nog dat het inderdaad zo is dat bij het aanvragen van een vergunning de score van de impactscoretool definitief is. Het resultaat is dus zeer belangrijk voor het herstructureringsbeleid en ook voor de passende beoordeling.

Minister *Joke Schauvliege* herhaalt dat de communicatie is gebeurd, ook op vraag van de actoren, op basis van de beslissing van april 2014. Die is hernomen in het lopende Vlaamse regeerakkoord van de Vlaamse Regering met Open Vld, N-VA en CD&V. Ze is initieel genomen door een coalitie van sp.a, N-VA en CD&V. De minister gaat er dan ook van uit dat alle partijen die beslissing blijven steunen. Ook de minister neemt er akte van dat sommigen de politiek boven participatie plaatsen. Zelf acht ze een goed evenwicht beter. Er is respect nodig voor het proces dat in gang is gezet.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Lode CEYSSENS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
BOLOV	Bovenlokaal Overleg
DPAS	Definitieve Programmatische Aanpak Stikstof
IHD	instandhoudingsdoelstelling
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
SBZ	Speciale Beschermingszones
SBZ-H	Habitatrichtlijngebieden
S-IHD	Specifieke instandhoudingsdoelstellingen
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VPAS	Voorlopige Programmatische Aanpak Stikstof